

Durmuş Hocaoğlu

Kimlik Tartışmaları

Yeniçağ., “Analiz” ., 24 Eylül 2007, Pazartesi., s.08
“Analiz” Sıra No: 572; 2007-087; Eylül-09

YENİÇAĞ

Hükûmet, verdiği söze rağmen, henüz, Anayasa tâdilâtı hakkındaki resmî belgeyi kamuoyuna açıklamış bulunmuyor; eldeki metinler, matbû ve dijital medyada dolaşan gayri resmî metinlerden ibâret; bu bakımdan kritiklerin ihtiyat payı elden bırakılmayarak yapılması îcap etmektedir.

Henüz elde resmî evsafa bir belge yok; ancak, yukarıda belirttiğim gibi, ihtiyâtı elden bırakmayarak, en kritik mes’elelerden birisinin “kimlik” üzerinde yoğunlaşacağını tahmîn edebiliriz. Kimlik mes’elesini yeni metinde ne şekilde ele alınacaktır henüz tam olarak bilmek mümkün değil; ne var ki, mevcut iktidârın zihniyet altyapısında “kimlik” ile ilgili problemler, bugün olmasa da yârin, Anayasa metninde olmasa da yine bir başka kritik yerde ve zamanda mutlaka karşımıza çıkacaktır.

★★★

Niçin “kimlik”; veya, “kimlik” niçin bu kadar ehemmiyetli?

Çok kısaca ifâde edildikte, 1944 tarihinde “kim” kökünden “mâhiyet” karşılığı olmak üzere türetilmiş olan “kimlik”in luğavî mânâsı “kim olmaklık”tır; Arapça’dan gelerek Türkçeleşmiş muâdili olan “mâhiyet” ise, ‘mâ’ (ile, beraber) ve ‘hüve’ (o) kelimelerinden mürekkep olup, luğavî olarak, “bir şeyle beraber olan” demektir; kelimenin İngilizce (“identity”) ve Fransızca’daki (“identité”) kökü olan “idem” ise, Latince olup, aynılığı ve sürekliliği ifâde etmektedir ve hâsılı, hepsinin özlü olarak, felsefî mânâsı, “bir şeyi o şey yapan şey”, bir diğer ifâdeyle, bir şey, ne ile “o şey” – kendisini diğer “şeyler”den ayıran “şey” – olunuyorsa, o demektir. Bu kelime en eski zamanlardan beri biliniyor ve kullanılıyor olmakla beraber, hâssaten yirminci asra kadar ciddî siyâsî tartışmaların odak noktasına oturmuş olmaktan uzak bulunuyordu. Geçen asırdan başlayarak günümüze kadar ve kesâfet kazanarak gelen popüler “kimlik tartışmaları” da esas olarak, birisi “psikodinamik” ve diğeri de “sosyolojik” olmak üzere iki ana başlıkta yürütülmektedir. Fakat kimlik üzerindeki asıl olarak en harâretli ve en ağır tartışmalar, bir “siyâsî” kavram olarak kullanıldığında ortaya çıkmaktadır. Sebebini anlamak hiç de zor olmasa gerek; çünkü, bir kere, insan dünyasında hiçbir şey, siyâset kadar can yakıcı tartışmalara sebebiyet vermez ve ikincisi de, bilhassa, ulus-devletlerin en fazla yükseldiği dönem ile çakışan ve ulus-devletlere yönelik en büyük iki tehdit unsûrundan birisi olan ve ulus-devletlerin bir bakıma bir kriz çağı ve bir bakıma da yenilenme çağı olan son elli yılda, ironik bir şekilde, ulus-devletlerle birlikte yükselen etnikçilik cereyanlarının mürâcaat ettiği başucu kavramlardan birisi hâline gelmiş olduğu için de kimlik kavramı apayrı bir ehemmiyet kazanmış bulunmaktadır.

Ulus-devletlerin zaafa uğramasında/uğratılmasında bir mânâda “manivelâ kavram” fonksiyonu ifâ eden “kimlik” kavramı, henüz kelimenin tam ve hakikî mânâsıyla dört başı ma'mûr, tatminkâr bir berraklığa sâhip olmaktan uzak olmakla berâber, *bir toplumun, kabaca, dil, din, tarih, kültür v.b. bakımlardan, bir başkası ile olan farklılıklarını ve farklılıklar üzerinden kendisini tanımlamasını* ifâde etmektedir.

Buraya kadar sâdece sosyolojinin ve/ya felsefenin sâhasına girdiği söylenebilecek olan bu kavramın siyâsete intikali ise, *her “farklı kimlik” sâhibi toplumun, münhasıran ve müstakillen kendi siyâsetini kendisinin belirleyip belirleyemeyeceği* suâli ile olmaktadır.

İşte suâl bu: Her farklı kimliğin siyâsî kaderinin belirlenmesi yalnız kendi ihtiyârında mı olmalı?

Bir bakıma “**kendi kaderini tâyin hakkı**” (*self determination right*) da diyebileceğimiz bu husus, her farklı kimlikli insan cemiyetinin mutlaka müstakil bir devlet talebi olması mânâsına gelmese de, ona kapı açtığı şüphesizdir ve yine şüphesizdir ki, bu gelişme, her iki hâlde de mevcut devletlerin müesses nizamları üzerinde sarsıcı bir te'sîr icrâ edecektir; belki bir kısmı parçalanarak daha küçük devletlere/devletçilere bölünecek, belki bir kısmı parçalanmayacak, ama bünyevî değişikliklere uğrayacak – üniter devletten federal devlete gitmek gibi meselâ; belki bir kısmı da iç savaflara boğulacak ve tâkatten düşünce de bir başkasının şikârı olacak, belki birkaçının enkazından yeni ulus-devletler doğacak v.s.

Her hâl ü kârda vaziyet mühim ve ciddî; vaziyetin ciddiyetinin bizim açımızdan bir başka sebebi de şu ki, işbu “kimlik” mes'elesi artık, gücünü tâzelemiş yeni AKP iktidârı döneminde iyiden iyiye başımızı ağrıtabacak, hem de çok ziyâdesiyle.

Bu noktada, vatan ve milletseverlerin üzerine düşen en mühim vazîfelerin başında, hamâsî “böldürtmem” nutukları atmayı bir tarafa bırakıp, bu mes'eleyi, soğukkanlıkla, ciddiyetiyle mütenâsip bir şekilde ele almak gelmektedir.

